

Ποσοτικά στοιχεία και απόψεις Υπευθύνων για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στα Δημοτικά Σχολεία και Νηπιαγωγεία της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας

Μαρίνα Βαχτσεβάνου, Υπεύθυνη Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Α/θμιας Εκπ/σης Ανατολικής Θεσσαλονίκης

Λέξεις κλειδιά: Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας, προγράμματα Π.Ε. , συμμετοχή μαθητών, δασκάλων, νηπιαγωγών, απόψεις Υπευθύνων Π.Ε., Ευέλικτη Ζώνη, χρηματοδότηση, καινοτόμα προγράμματα.

Θεματική ενότητα: Έρευνα

Περίληψη

Ο αριθμός των προγραμμάτων Π.Ε , των δασκάλων/νηπ/γών και των μαθητών που συμμετέχουν σε προγράμματα Π.Ε που υλοποιούνται στα Δημοτικά και Νηπιαγωγεία της Κεντρική Μακεδονίας έχει αυξητική τάση, είναι όμως μικρός σε σχέση με το σύνολο του εκπαιδευτικού και μαθητικού πληθυσμού. Τα επίσημα προγράμματα Π.Ε στα Νηπ/γεία είναι σημαντικά λιγότερα από τα αντίστοιχα των Δημοτικών.

Οι Υπεύθυνοι Π.Ε θεωρούν ότι οι εκπαιδευτικοί συνδέουν την Π.Ε με τα μαθήματα του Αναλυτικού προγράμματος, ότι η Ευέλικτη ζώνη αποτελεί θεσμική ευκαιρία για την Π.Ε, ότι είναι σημαντικός ο ρόλος των στελεχών της Εκπ/σης για τη θετική ή αρνητική πορεία της Π.Ε. Επίσης θεωρούν ότι το ΥΠ.Ε.Π.Θ δε δίνει κίνητρα για την υλοποίηση προγραμμάτων Π.Ε, ένα από τα οποία είναι και η μη έγκαιρη και ελλιπής χρηματοδότηση. Τέλος πιστεύουν ότι υπάρχει μικρή μείωση του αριθμού των προγραμμάτων, εξαιτίας της εισαγωγής των νέων καινοτόμων προγραμμάτων.

Σκοπός της έρευνας

Η έλλειψη πρόσφατων σχετικών ερευνών, η εισαγωγή νέων καινοτόμων προγραμμάτων στα σχολεία και η προσπάθεια για εξαγωγή συμπερασμάτων που πιθανόν να βοηθήσουν στην βιωσιμότητα της εκπαιδευτικής διαδικασίας της Π.Ε οδήγησε στην έρευνα αυτή.

Σκοπός της προσπάθειάς μας ήταν να διερευνηθεί η αριθμητική εξέλιξη :

1. των προγραμμάτων Π.Ε στη διάρκεια 2000-2004
2. των δασκάλων και Νηπ/γών που εκπονούν προγράμματα Π.Ε.ανά Δ/ση Α/θμιας Εκπ/σης. στη διάρκεια 2000-2004
3. των μαθητών και νηπίων στα προγράμματα Π.Ε στις επτά Δ/σεις Α/θμιας Περιφέρειας Κ.Μακεδονίας. στη διάρκεια 2002-2004.

Επίσης να ερευνηθούν

4. οι απόψεις των Υπευθύνων Π.Ε σχετικά με παράγοντες που πιθανόν επηρεάζουν την εφαρμογή προγραμμάτων Π.Ε όπως:
για το αν συνδέουν οι δάσκαλοι τα Προγράμματα Π.Ε με το Αναλυτικό Πρόγραμμα , αν πιστεύουν ότι η Ευέλικτη Ζώνη επηρεάζει θετικά την Π.Ε , πόσο σημαντικός παράγοντας για την υλοποίηση των προγραμμάτων είναι η χρηματοδότησή τους, εάν το ΥΠ.Ε.Π.Θ παρέχει κίνητρα στους δασκάλους , πόσο επηρεάζει τη συμμετοχή των εκπ/κών η στάση των Δ/ντών των σχολικών μονάδων και των άλλων στελεχών της εκπ/σης, αν η εισαγωγή νέων καινοτόμων προγραμμάτων συνετέλεσε στη μείωση των προγραμμάτων Π.Ε

και τέλος αν η αύξηση των εκπαιδευτικών πακέτων θα οδηγούσε σε αύξηση των προγραμμάτων Π.Ε.

Μέθοδος εργασίας

Τα δεδομένα που παρουσιάζονται έχουν προκύψει α.. από ερωτηματολόγια που δόθηκαν στους Υπεύθυνους Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης των Δ/νσεων Α/θμιας Εκπ/σης Ημαθίας, Κιλκίς, Ανατολικής Θεσσαλονίκης, Δυτικής Θεσσαλονίκης, Χαλκιδικής, Πιερίας, Πέλλας και Σερρών και β. από στατιστικά στοιχεία της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας..

Τα ερωτηματολόγια στάλθηκαν ηλεκτρονικά τον Ιανουάριο του 2004 στους 8 Υπεύθυνους Π.Ε. Η επεξεργασία των δεδομένων έγινε με Η/Υ μέσω του προγράμματος Microsoft EXCEL

Τα αποτελέσματα

Η εικόνα του αριθμού των προγραμμάτων για τις Δ/νσεις Ανατ.Θεσ/νίκης, Δυτ. Θεσ/νίκης, Χαλκιδικής, Ημαθίας, Πιερίας εμφανίζεται ανοδική . Οι Δ/νσεις Κιλκίς και Πέλλας παρουσιάζουν αστάθεια. Η Δ/νση Χαλκιδικής παρουσιάζει σταθερά υψηλά ποσοστά προγραμμάτων.

Χαρακτηριστικό είναι ότι το ποσοστό των προγραμμάτων Π.Ε για τα Νηπιαγωγεία παρουσιάζεται σε όλες τις Δ/νσεις χαμηλότερο από τα Δημοτικά Ιδιαίτερη περίπτωση αποτελεί η Δ/νση Χαλκιδικής που κινείται όσον αφορά τον αριθμό προγραμμάτων στα Νηπ/γεία σε σταθερά υψηλότερα ποσοστά από όλες τις Δ/νσεις 11,76% για το 2003-04.

Δάσκαλοι που υλοποίησαν πρόγραμμα Π.Ε στις επτά Δ/νσεις :

2000-01	2001-02	2002-03	2003-04
8,45%	9,53%	9,25%	8,14%

Νηπ/γοί που υλοποίησαν πρόγραμμα Π.Ε :

2000-01	2001-02	2002-03	2003-04
4,21%	5,06%	6,02%	5,36%

Οι μαθητές που συμμετείχαν σε πρόγραμμα Π.Ε στη διάρκεια της διετίας 2002-03 και 2003-04 είναι:

2002-03	2003-04
12,48%	10,99%

Τα νήπια που συμμετείχαν σε πρόγραμμα Π.Ε στη διάρκεια της διετίας 2002-04 είναι:

2002-03	2003-04
6,81%	6,26%

Κατά την άποψη των Υπευθύνων Π.Ε η σύνδεση με το αναλυτικό πρόγραμμα επιτυγχάνεται από τους δασκάλους σε μέτριο βαθμό της κλίμακας πολύ, μέτρια, ελάχιστα.

Η εισαγωγή της Ευέλικτης Ζώνης πιστεύουν ότι επηρεάζει θετικά την Π.Ε από πολύ έως μέτρια. Αυτό οφείλεται στο ότι η Ε.Ζ. παρέχει το χρόνο μέσα στο ωρολόγιο πρόγραμμα, δυνατότητα που δεν υπήρχε μέχρι τώρα (υπήρχε μόνο η σχολική ζωή και με τη μορφή υπερωριακής απασχόλησης). Επίσης στο θέμα της χρηματοδότησης των προγραμμάτων οι υπεύθυνοι συμφωνούν ότι επηρεάζει την εφαρμογή της Π.Ε από πολύ έως μέτρια.

Όσον αφορά στα κίνητρα που παρέχει το ΥΠΕΠΘ οι πέντε στους οκτώ θεωρούν ότι παρέχονται ελάχιστα κίνητρα .

Στο ερώτημα αν η στάση των Δ/ντών και Σχολικών Συμβούλων επηρεάζει τα προγράμματα Π.Ε. οι Υπεύθυνοι Π.Ε κρίνουν ότι αποτελεί πολύ σημαντικό στοιχείο για την εξέλιξη της Π.Ε στο σχολείο.

Επίσης πιστεύουν ότι η εισαγωγή των νέων καινοτομιών μείωσε τον αριθμό των προγραμμάτων Π.Ε..

Τέλος αναφορικά με τα εκπαιδευτικά πακέτα οι γνώμες σχεδόν διχάζονται πράγμα που αποτελεί θέμα περαιτέρω διερεύνησης.

Συμπεράσματα Συζήτηση

Το γεγονός της συμμετοχής εκπ/κών , μαθητών και νηπίων στα παραπάνω μικρά ποσοστά σε προγράμματα Π.Ε πιστεύουμε ότι δεν είναι ικανοποιητικό. Χρειάζεται περαιτέρω έρευνα. Μια ερμηνεία για το μικρότερο αριθμό προγραμμάτων που εμφανίζουν τα Νηπ/γεία έναντι των Δημοτικών μπορεί να αποτελεί το γεγονός ότι στα Νηπιαγωγεία μέσα από το Α.Π εντάσσονται πολλές βιωματικές δραστηριότητες σε σύγκριση με τα Δημοτικά και οι νηπιαγωγοί ενώ ασχολούνται με θέματα Π.Ε δεν καταθέτουν επίσημα σχέδια προγράμματος Π.Ε .

Η παραδοχή των Υπευθύνων Π.Ε που μεταφέρουν τις απόψεις των εκπαιδευτικών που υλοποιούν προγράμματα Π.Ε για την σπουδαιότητα του ρόλου των Δ/ντών και Σχολικών Συμβούλων σχετικά με τη διευκόλυνση της υλοποίησης προγραμμάτων Π.Ε μας οδηγούν στο αίτημα για ουσιαστική συνεργασία με τα στελέχη της Εκπ/σης είτε με τη μορφή συνδιοργάνωσης επιμορφωτικών σεμιναρίων και εργαστηρίων, είτε με τη διευκόλυνση των εκπ/κών στο δύσκολο και απαιτητικό έργο της υλοποίησης της Π.Ε. Τα στελέχη της Εκπ/σης λειτουργώντας ως φίλτρα από πάνω προς τα κάτω μπορούν να επηρεάσουν θετικά ή αρνητικά την εξέλιξη της Π.Ε. στο σχολείο

Όσον αφορά την έλλειψη κινήτρων από το ΥΠΕΠΘ, ως τέτοια θα μπορούσαν να θεωρηθούν η παροχή δυνατότητας εκπόνησης του προγράμματος μέσα στο ωρολόγιο και στα σχολεία που δεν ανήκουν στο πρόγραμμα της Ε.Ζ, η επαρκής έγκαιρη χρηματοδότηση των προγραμμάτων, η ενίσχυση των πρωτοβουλιών από τα στελέχη της Εκπ/σης με κάθε τρόπο. Αυτή η ενίσχυση εκφράζεται μέσα στις εγκυκλίους του ΥΠΕΠΘ με τη μορφή προτροπής για συμμετοχή στην εκπαιδευτική διαδικασία της Π.Ε, αλλά συχνά δεν υπάρχει πρακτική εφαρμογή ή έρχεται σε αντίφαση με άλλες εγκυκλίους. Επίσης η απαγόρευση ουσιαστικά της Π.Ε στα ολόήμερα σχολεία φυσικά δεν αποτελεί κίνητρο για την προώθηση του θεσμού της Π.Ε..

Βιβλιογραφία

- Bell, J. (2001), *Μεθοδολογικός σχεδιασμός παιδαγωγικής και κοινωνικής έρευνας*, Αθήνα, Gutenberg.
- Cohen, L. & Manion, L. (1994), *Μεθοδολογία εκπαιδευτικής έρευνας*, Αθήνα, Μεταίχιμο
- ΥΠ.Ε.Π.Θ Εγκύκλιος 106137-Γ7/9-03 « Σχεδιασμός και υλοποίηση προγραμμάτων Σχολικών Δραστηριοτήτων ».